

Dossier Nucleaire energie juli 2009

Bram Claeys

Inhoud

Inleiding

Nucleaire rente los van levensduur kerncentrales

Realiteitcheck: voortdurend minder kerncentrales

Kernenergie kan niet tegen klimaatverandering

De Finse kerncentrale: beschuldigingen heen en weer

Levensduurverlenging niet interessant voor stroomprijs

Duitsers kiezen voor groene stroom na nucleaire incidenten

Blog over wetten in de etalage

Reactie op GEMIX ontwerprapport

Inleiding

Vandaag, woensdag 8 juli 2009 stelt een groep energie-experten de ontwerpversie van de GEMIX studie voor. Minister Magnette bestelde deze studie om uit te maken of de kerncentrales langer open moeten blijven. De studie zoals ze vandaag is, brengt onvoldoende elementen aan om een verlenging van de levensduur van de kerncentrales te verantwoorden. In deze editie van onze nieuwsbrief staan we stil bij de realiteitswaarde van de zogenaamde nucleaire renaissance.

Nucleaire rente los van levensduur kerncentrales

Premier Van Rompuy overweegt om het gat in de begroting te vullen met een taks op de afgeschreven kerncentrales. De Belgische kerncentrales leveren Electrabel vandaag inderdaad minstens 1 miljard euro per jaar op, omdat ze in het verleden versneld zijn afgeschreven, op kosten van de belastingbetaler. Het is dus meer dan terecht om deze monsterwinsten te proberen innen. De milieubeweging, vakbonden en consumentenverenigingen zijn dit een jaar geleden al gaan bepleiten bij toenmalig premier Letermé <http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/15/show/542>. Maar er is geen enkele reden om deze heffing te koppelen aan een eventuele verlenging van de levensduur van de kerncentrales.

De heffing op de monsterwinsten is een vergoeding voor het versneld afschrijven van de kerncentrales. De Belgische consument heeft daar recht op, we hebben er in het verleden hoge elektriciteitsprijzen voor betaald. Daar moet niks voor in de plaats staan. Integendeel, als Electrabel haar centrales nog eens langer zou mogen openhouden, passeert het twee keer langs de kassa. Eerst door de versnelde afschrijving, en dan nog eens door haar machtspositie te kunnen blijven handhaven met afgeschreven kerncentrales.

Bovendien valt er vandaag een gat te dichten in de begroting. De eerste kerncentrales zouden sluiten in 2015. Die redenering klopt dus ook niet.

Ten slotte blijven de laatste kerncentrales – en dat zijn 4 op de 7 reactoren – draaien tot 2025. Meer dan genoeg dus om nog een tijdje een heffing op te kunnen blijven baseren.

De taks op afgeschreven centrales gebruiken om die langer open te houden, slaat dus nergens op.

Realiteitcheck: voortdurend minder kerncentrales

Het door sommigen zo luid gepredikte geloof in de nucleaire renaissance, vertaalt zich niet in de feiten. We hebben er voor u even de website van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) op nageplozen. Terwijl ze haar projecties nog altijd naar boven bijstelt, vermindert het aantal kerncentrales in werking jaar na jaar. Jawel, u leest dat goed.

Wereldwijd draaien vandaag 436 reactoren, goed voor een capaciteit van in totaal 370 GW. Daarmee dekt kernenergie ongeveer 2% van de globale energieconsumptie. In vergelijking met een jaar geleden is het aantal reactoren met 2, in vergelijking met vijf jaar geleden met 7 afgenomen.

Er staan momenteel 48 reactoren in de steigers, de grote meerderheid in China, dat er maar liefst 13 bouwt. Dat aantal projecten gaat wel in stijgende lijn. De nucleaire industrie is echter zeer slecht in het afwerken van deze projecten. De afgelopen jaren is geen enkele centrale online gekomen. De meeste projecten lopen gigantische vertragingen op. Maar liefst 11 van de projecten op de lijst hebben al een looptijd van meer dan 20 jaar.

<http://www.thebulletin.org/web-edition/reports/2008-world-nuclear-industry-status-report/2008-world-nuclear-industry-status-rep>

Op 29 juni stopte Canada nog de aanbesteding om 2 nieuwe reactoren te bouwen in Darlington <http://www.infrastructureontario.ca>. Er waren wel kandidaten, maar geen enkel dossier was voldoende overtuigend. Blijkbaar waren vooral onzekerheden over de kostprijs nefast.

Niet alleen daalt het aantal reactoren, hun prestaties gaan er bovendien ook nog eens op achteruit. Ze worden er immers niet jonger op. Sinds 2002 daalt de beschikbaarheidsfactor van het nucleair park gestaag, van 83,8% jaar na jaar omlaag naar 80% in 2008. De onderbenutte capaciteit stijgt.

Nucleaire renaissance? Wij denken eerder dat een stevig “fin de siècle” gevoel de nucleaire industrie moet te pakken hebben. Wat misschien een verklaring is voor hun koortsachtige pogingen om te doen alsof er niks aan de hand is.

Statistieken van het IAEA: <http://www.iaea.org/cgi-bin/db.page.pl/pris.charts.htm>

Kernenergie kan niet tegen klimaatverandering

Door de hitte van de vorige weken, moest Frankrijk elektriciteit invoeren uit het VK. De energiebron die ons moet redden van de klimaatverandering, kan zelf niet tegen de warmte van die klimaatverandering. Veertien van de negentien Franse kerncentrales staan in het binnenland, en gebruiken rivierwater voor hun koeling. Tijdens een hittegolf is dat water te warm, en krijgt EDF haar centrales niet koel genoeg, zodat ze een tandje lager moeten schakelen.

Een bron binnen het nucleair bedrijf, meldde dat 20 van de 63 GW nucleaire capaciteit in Frankrijk buiten dienst was.

Met andere woorden, deze fantastische, goedkope, betrouwbare, veilige technologie, die ons zal redden van de stijgende temperaturen in de broeikas, moet de duimen leggen bij precies

de temperaturen die ze moet helpen voorkomen. Dat is toch wel een probleem. Zeker als de modellen een grotere kans op hittegolven aangeven voor onze contreien. In België zou in 2050 een op de twee zomers van het kaliber van die van 2003 zijn. Ook in België is de koeling van de centrales van Tihange en Doel een probleem als de temperaturen van het rivierwater te hoog oploopt. Ook in België heeft Electrabel de productie moeten terugdraaien bij hittegolven.

Frankrijk voert in uit VK:

http://business.timesonline.co.uk/tol/business/industry_sectors/utilities/article6626811.e

Blog Greenpeace: <http://weblog.greenpeace.org/nuclear-reaction/>

De Finse kerncentrale: beschuldigingen heen en weer

Toen TVO in 2005 in Finland de bouw van de eerste nieuwe kerncentrale op Europese bodem begon, zagen sommigen hierin de definitieve herleving van de nucleaire industrie. Vier jaar later heeft het project al minstens 3 jaar vertraging opgelopen, en is het budget met 2 miljard euro overschreden. Weer een illusie armer, dus. Op dit moment vliegen de betrokkenen elkaar in de haren over wie verantwoordelijk is voor de vertraging en kosten.

Het stuift vooral tussen Areva, de nucleaire toeleverancier, en TVO, de eigenaar en STUK, de Finse regulator.

STUK verwijt Areva dat ze te laat zijn beginnen plannen. TVO lijkt vooral te vinden dat Areva veel te lang aan het plannen geweest is. Areva beweert dan weer dat STUK te rigide en traag is. Persoonlijk hebben wij in het geval van kernenergie wel een voorkeur voor rigide regulatoren.

Discussie over verantwoordelijkheden: http://uk.news.yahoo.com/18/20090701/tbs-poor-plans-halted-finnish-nuke-react-5268574_1.html

Dossier over Olkiluoto 3: <http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/26/170>

Levensduurverlenging niet interessant voor stroomprijs

De verlenging van de levensduur van de kerncentrales zou ons minder dure elektriciteit opleveren. Want die kerncentrales zijn afgeschreven, en dus goedkoop. Een zeer simpele redenering. Ze staat ook in het voorlopig rapport van de GEMIX-groep. Alleen klopt ze niet. Dat is nu ook de conclusie van het Duitse Oeko-instituut.

Zij komen in een recente analyse in opdracht van het Duitse milieuministerie tot de conclusie dat een levensduurverlenging van kerncentrales niet noodzakelijk leidt tot een vermindering van de elektriciteitsprijzen. Ze vergeleken de prijsniveaus in landen met veel en weinig nucleaire productie, en zagen geen verband met de hoogte van de elektriciteitsprijs. De marktwerking – of het gebrek daaraan – is veel meer bepalend voor het prijsniveau dan de energiemix. Het Oeko-Instituut wijst er daarentegen op dat een verlenging van de levensduur van kernreactoren, de vernieuwing van het park vertraagt, en daardoor de prijzen juist omhoog dreigt te jagen.

Conclusie: meer concurrentie op de elektriciteitsmarkt in België moet de eerste prioriteit zijn. En wat is de beste maatregel om meer concurrentie op de markt te krijgen? Ruimte creëren door de kerncentrales te sluiten.

Studie Oeko-instituut: <http://www.oeko.de/oekodoc/911/2009-024-de.pdf>

Duitsers kiezen voor groene stroom na nucleaire incidenten

Na een serie incidenten in de kerncentrale van Krümmel, bij Hamburg, schakelen Duitse gezinnen massaal over op groene stroom. De leveranciers van groene stroom in de regio Hamburg zien hun aantal klanten en vragen naar informatie de afgelopen dagen zeer sterk toenemen. Zo rapporteert Lichtblick, een van de leidende groene stroomleveranciers, een toename met 70%. De kerncentrale van Krümmel is eigendom van Vattenfall. Na een brand in 2007 was ze gesloten, en pas enkele weken geleden terug opgestart. Ze kreeg meteen – op 4 juli - te kampen met een serie pannes.

Vattenfall domineert de markt in de regio met een marktaandeel van 80%. Heel wat klanten zijn nu zodanig kwaad op de energiereus dat ze willen van leverancier veranderen. Ze kiezen daarbij voor het tegengestelde van de nucleaire energie die zoveel problemen kent: groene stroom. Ook Greenpeace Energy AG zegt dagelijks 70 tot 90 klanten over te krijgen van Vattenfall, en Naturstrom spreekt over een toename met 30%.

Blijkbaar zijn samen met de transformator, de brandstofstaven in de reactor zelf defect. De operator probeert de bevolking te sussen door er op te wijzen dat ze nooit in gevaar was.

Het incident is echter ernstiger dan het lijkt. Ten eerste is dit nieuwe incident deels een kopie van het incident dat in 2007 leidde tot het stilleggen van de centrale. Ook toen faalde de transformator, en moest de centrale snel stoppen. Alleen heeft Vattenfall ondertussen wel 300 miljoen euro uitgegeven om de centrale te repareren. Bovendien zijn nu ook brandstofstaven beschadigd, zonder dat Vattenfall veel uitleg wil of kan geven. Ook de nucleaire toezichthouder blijkt boter op het hoofd te hebben. Zij bleken al langer te weten dat de centrale kwetsbaar was voor pannes.

De schade is aanzienlijk, en ze breidt zich uit naar de hele nucleaire industrie. Als gevolg van de incidenten, staat het standpunt van de conservatieve partij CDU om de kerncentrales langer open te houden, zwaar onder druk. SPD milieuminister Sigmar Gabriel maakte bekend dat hij wetgeving voorbereidt om de oude centrales juist sneller te sluiten. Het publieke debat in Duitsland over de levensduurverlenging draait immers rond de vraag of de centrales langer open kunnen blijven, en hoe sterk de veiligheidsgaranties zijn die de industrie kan leveren.

Niet erg indrukwekkend, blijkt nu opnieuw.

Analyse in Der Spiegel:

<http://www.spiegel.de/international/germany/o,1518,635788,00.html>

Blog over wetten in de etalage

Beter dan de grondwet!

Tot nu toe bleef het nog een klein beetje binnen de perken. Het verkopen van overheidsgebouwen om de begroting dicht te rijden was dan wel een vorm van collectieve verarming, maar om nu te zeggen dat je daarmee het wezen van de democratie aantastte, ... neen. Laten we het houden bij een niet al te verstandige maatregel om het eigen blazoen op te poetsen. Veel heeft het niet geholpen: de oppositie veegde Verhofstadt met een welgemikt 'wie gelooft deze mensen nog' van zijn voetstuk. Eigen schuld, dikke bult, denken we dan, en we gaan over tot de wanorde van de dag.

Het was dan ook even schrikken toen we hoorden dat de regering Van Rompuy de technieken van Verhofstadt over nam. Niet in het enkelvoud, maar in het kwadraat. En deze keer gaat het niet over de eenvoudige verkoop van overheidsgebouwen. Neen, was het dat maar! Vandaag worden wetten te koop gesteld. Alvast eentje toch. Van Rompuy is bereid de wet op

de kernuitstap te verkopen aan Electrabel voor – naar wordt gefluisterd – zo'n dertig miljard euro.

Verleidelijk, natuurlijk, als je een armlastige staat overerft en zowat heel je vastgoed al verkocht is. Het geld moet toch van ergens komen, nietwaar? Zelfs Amada zaliger wist het al. *'Haal het geld waar het zit, bij de rijken, bij de banken'* was een van de meer sappige slogans van de jaren '80. Bij de banken valt nu niet veel te rapen, die haalden het geld waar het zat, bij de belastingbetaler. Blijft: de rijken. En wie is er nu rijker dan Electrabel? Dus: 30 miljard in ruil voor een wet, kan toch niet te veel gevraagd zijn.

Het idee is zo dom nog niet. Het aanbod overheidsgebouwen is beperkt. Het aanbod wetten daarentegen! Als het met deze deal goed afloopt, dan openen zich ongekende horizonten. Wat dacht u bijvoorbeeld van de wet op sperperiode voor de solden? Daar kennen we wel enkele geïnteresseerden voor. Ook in het strafrecht moet een en andere te rapen vallen. De wet die het stakingsrecht regelt. Hoeveel zou die waard zijn? Of de taalwetten? Misschien een Chinese investeerder die interesse heeft in de wet op de vrije meningsuiting?

Toegegeven, niet voor iedere wet zal het storm lopen. Maar vele kleintjes maken ook één groot.

En al bij al is het verstandig te beginnen met de wet op de kernuitstap. Allez, toch beter dan met de grondwet, om er maar één te noemen. We houden toch nog een beetje democratie over. Minder, dat is waar. Maar wie een omelet wil bakken, moet eieren breken.

By the way: u gelooft toch niet dat Electrabel dat geld ook ooit werkelijk zal betalen, zeker? Dan bent u wel bijzonder naïef. Of zat u de voorbije jaren op een ander hemellichaam.

Jan Turf

Reactie op GEMIX ontwerprapport

Het ontwerprapport van de commissie experts die in opdracht van minister Magonne de ideale energiemix van België bestuderen, is beschikbaar sinds 2/7/2009. De bedoeling van de federale regering is om het zogenaamde GEMIX-rapport te laten dienen als basis voor een beslissing over de eventuele verlenging van de levensduur van de Belgische kerncentrales.

De belangrijkste conclusie en aanbeveling van het rapport is dat energiebesparing in België de eerste en allerbelangrijkste prioriteit is. Verder houdt GEMIX een uitgebreid pleidooi voor het recupereren van de "nucleaire rente", anders gekend als de nucleaire windfall profits.

De groep experts legt zeer zwaar de nadruk op de gebrekkige functionering van de Belgische elektriciteitsmarkt, en de stijgende afhankelijkheid van import van elektriciteit uit het buitenland. En tenslotte bespreekt het rapport natuurlijk uitgebreid de voor- en nadelen van het langer openhouden van de kerncentrales. Het rapport beschouwt alle opties met de kerncentrales als nog mogelijk. Alleen moet er wel heel dringend een beslissing komen, zeggen de experts.

De GEMIX groep hakt geen knopen door, dat blijft het prerogatief van de politiek.

Weeral is dit een rapport geworden over de energiemix, dat vooral over elektriciteit gaat. Het nucleaire debat zorgt voor zeer ernstige tunnelvisie bij de experts en beleidsmakers. In hun pleidooi om dringend een beslissing te nemen gaan de experts voorbij aan het feit dat er al een beslissing is: de wet. De operatoren zijn gehouden te handelen volgens die wet. Alleen doet Electrabel er alles aan om de wet te negeren en verder te doen alsof ze er niet is. Door bijvoorbeeld dure vervangingsinvesteringen in de oudste reactoren te lanceren.

De voorliggende ontwerpstudie levert onvoldoende informatie. De argumentatie is bijzonder mager. Bijvoorbeeld over de kostprijs van de kernuitstap, en de realiseerbaarheid van de verlenging.

Aangezien de informatie ontbreekt om te beslissen of een verlenging haalbaar is, kan de regering op deze basis het risico niet nemen de vergunning van de centrales aan te passen. De wet blijft dus onverkort van kracht.

Het is duidelijk dat de ontwerpstudie nog op een aantal belangrijke punten zal moeten worden bijgeschaafd om beleidsrelevant te kunnen zijn.

Bram Claeys

<http://www.bondbeterleefmilieu.be/page.php/26/286>